

Dues hores profitoses al Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí

Jordi Llavina,

Escriptor i col·laborador del MVR

Quan jo era petit, ja hi havia museus, és clar. Trenta anys enrere, els museus feien la seva funció, i no era pas una funció buida de contingut, ben al contrari. A Vilafranca del Penedès, per exemple, que és la meva ciutat (o la meva vila, no voldria pas que ningú s'ho prengués malament si ho dic d'una manera inadequada), hi havia el Museu del Vi. Avui dia hi continua essent, amb un nom renovat, més ambiciós, més acordat als temps que vivim i a les necessitats que se'n desprenen (Vinseum. Museu de les Cultures del Vi de Catalunya); i també compta —més ben dit: comptarà— amb un projecte museogràfic que, pel que sembla, el dia que torni a obrir les portes serà igualment molt suggestiu. Però jo recordo que tres dècades enrere el Museu del Vi —un d'aquells espais que semblaven extrets d'una pàgina novel·lesca de Joan Perucho— ensenyava com es conreava una vinya o es fabricava una bóta, com funcionava una

Fotografies d'Albert Carreras cedides pel Museu de la Vida Rural.

antiga premsa de vi o es bufava el vidre per obtenir un porró com cal, pràctiques d'allò més escaients, i això es combinava, o s'alternava, amb l'exposició de tota mena d'ocells (dissecats, per descomptat), de diorames que ja llavors semblaven molt vells —sobre matèries no sempre concordants amb les que definien el museu— i d'altres andròmines de difícil classificació. Era, doncs, un espai centrat en el món del vi i en el de la seva producció, però no pas exclusivament. De manera que la institució per excel·lència de la meva vila va caracteritzar-se per ser un calaix de sastre o, com diuen els francesos, un bric-à-brac (un autèntic contenidor de cultura, que se sol dir ara. Però de cultura essencialment estàtica).

A més a més, el museu era, en aquells anys d'abans, una realitat perfectament reverenda. Una institució, ja ho he dit bé. Feia ben poc que havíem estrenat la

democràcia, i, de portes endins, molts museus van complir funcions per a les quals originàriament no havien estat concebuts. Vull dir que els murs de maons tan massissos que albergaven les distintes sales —el de Vilafranca, posem per cas, ocupa un magnífic palau gòtic—, els cortinatges emmidonats que sepultaven la llum que mirava de treure el cap pels finestrals, l'aire sever i un si és no és llòbrec de tots aquests museus a l'antiga... tot això sovint convivia amb la revista ciclostilada i l'oblidada octavilla. Eren uns altres temps. Uns temps que molts ciutadans van viure amb fervor, però que —hi posaria la mà al foc— ben pocs voldrien veure tornar.

Tampoc no tornarà mai el temps del museu com un espai reconcentrat de cultura i història classificades, més deutor del segle dinou que no dels últims compassos del segle vint. Abans he esmentat Perucho. Si en llegim l'ameníssima novel·la Les històries naturals, ambientada al segle XVIII, per exemple, hi trobarem moltes pàgines que recreen el gust dels salons d'aquella època, decorats amb atapeïment i reblerts d'objectes de tota mena. Jo, de ben menut, imaginava els museus així: com un enfilall de sales atapeïdes, generalment fosques, la lluosor de les quals només podia provenir, com aquell qui diu, de les armadures que s'hi exhibien o de les flames dels canelobres eventualment vives. Fa trenta anys, a un vailet com a mi li feia molta més il·lusió tancar-se en la foscor il·luminada d'un cine que no pas visitar un museu.

Per sort, tot això ha canviat molt. Un exemple palmari de museu modern, posat al dia, que no únicament mostra sinó que també ens fa reflexionar (i molt) és el Museu de la Vida Rural, de l'Espluga de Francolí.

El Museu de la Vida Rural es va inaugurar l'any 1988. Lluís Carulla, un home de cultura tant com un home d'empresa, mecenes modèlic del nostre país, hi veia realitzat un dels somnis de la seva vida: la fundació d'un museu que col·leccionés peces i imatges, que preservés una història mil·lenària, que mostrés com han treballat els nostres pagesos des de temps immemorials, alhora que exposés els canvis més significatius que anaven operant en la feina dels homes i dones del camp i en la seva vida. Vint-i-un anys després d'aquella fita, el Museu de la Vida Rural es renovava substancialment, amb el nou edifici de Dani Freixes i la constitució d'un discurs museogràfic radicalment nou, estimulants, valent.

Són gairebé tres mil metres quadrats d'exposició, dividits en dos edificis (l'antic i el nou), de quatre plantes cada un. El passadís que comunica l'edifici nou —el d'entrada al museu— amb l'antic és el que anomenem volta dels carros, que avui mostra tres carros ben representatius de la nostra tradició —el de bocois, el de trabuc i la tartana—. En les obres d'ampliació i millora del MVR que es duran a terme ben aviat, aquest espai dedicat als carros també es renovarà i es farà molt més gran.

MUSEU DE LA VIDA RURAL
Ctra. de Montblanc, 35
43440 L'Espluga de Francolí
Tel. 977 870 576
info@museuvidarural.cat
www.museuvidarural.cat

Fotografies d'Albert Carreras cedides pel Museu de la Vida Rural.

Sovint, quan acompanyo grups pel museu, els explico que l'edifici antic conté un espai de temps que es perd en la llunyania de la història —pensem, posem per cas, en l'arada romana—, però que el nou representa el passat recent, el present i, tant com això, el futur que ens espera. I així, l'edifici antic es reserva una primera sala, la de l'agricultura, per mostrar com es conreen una vinya, un camp de blat i un camp d'oliveres. O com es conreen, de fet, perquè tot el que veurem recrea el temps en què les màquines encara no feinejaven al camp. De la collita saltem a l'elaboració: l'oli, el vi i la farina. Els minuciosos audiovisuals ens permeten seguir, pas a pas, el curs d'aquests processos de tan remota tradició. En una altra sala, ens endinsarem en un mas: com era la casa, què havia de tenir per plantar cara a tot un any —anys d'inclemències meteorològiques i d'altres tipus—, en un temps en què no hi havia neveres i en què els intercanvis comercials eren molt més limitats que no pas ara. Aquí aprendrem com es cultiva un hort, com es feia a casa la matança del porc i s'elaboraven els embotits. Quant als aliments, tindrem una notícia molt documentada dels processos de conservació i assecatge. El museu, per a això, va combinant els

audiovisuals amb les eines carregades d'història i les vitrines expositives, que recreen espais o tasques. En aquesta mateixa sala, ens endinsarem en una cuina —el lloc més calent de les masies i, doncs, el preferit per a la reunió familiar—, d'aquí passarem al dormitori i podrem apreciar els diversos components que el moblaven: el llit, la calaixera, un braser... i, fins i tot, una cadira paridora... També podrem apreciar diversos models de vestits de mudar i com es duia a terme la feina de la bugada i la de la planxa.

La sala que ens espera és la dels oficis complementaris al del pagès. És a dir, els de tots aquells professionals que amb la seva feina —una feina que combinava un llarg aprenentatge, primer, amb l'experiència, anys a venir; que conciliava saviesa i molta paciència— fornien eines als nostres camperols. Llenyataires, basters, boters, cadiraïres, esclopers, terrissaires, ferrers, fusters, corders... Els veiem treballar en el seu medi, servint-se d'eines que també ens trobem exposades al museu. Acabarem la visita a l'edifici antic del MVR passejant per la planta titulada "La vida al poble". Aquí hi coneixerem altres oficis importants, que concorrien en la vida dels carrers dels nostres pobles, viles i ciutats: l'ofici d'apotecari, el primer de tots, l'originari de la família Carulla, la primera farmàcia de la qual data de l'any 1704. Però també els oficis de barber, de filadora i teixidor, de sastre, de capellà, de mestra, de cafeter, de pastisser, de músic, de sabater... En aquesta mateixa planta, un elenc d'esplèndides fotografies donen compte del que era el curs de l'any —i, per extensió, el curs de tota una vida— en un poble del nostre país: el naixement d'una criatura, el cycle litúrgico-religiós, la feina i l'esbarjo, les principals festes, l'esport, la convivència de joves i vells en una mateixa casa...

Al cap d'una hora i mitja de visita hem aconseguit una panoràmica molt significativa del més essencial de la feina del pagès —i de la seva vida—, però també de la vida en un poble al llarg de tres-cents seixanta-cinc dies. Al nou edifici, ens hi esperen els temps moderns, els de la irrupció dels motors d'explosió.

Abans, però, la planta quarta del nou edifici ens situa a la comarca de la Conca de Barberà (gràcies a una magnífica maqueta que en mostra topants i pobles). També hi trobem un repertori molt destacat de les aus i dels principals mamífers de la contrada, una minuciosa col·lecció de bolets i un herbari notabilíssim que farà les delícies dels amants de l'herborització. És hora, ja, de considerar els grans avenços en matèria d'automoció: màquines que han

alleugerit el treball del pagès i li han estalviat moltes hores de feina i suor. Aquesta planta n'ensenya algunes de molt valuoses: una primera segadora, summament complexa, que encara era estirada per cavalls; motocultors, un molí de farina, una esclofolladora d'ametlles... Hem entrat de ple en el domini de la màquina, ja no en sortirem mai, i un vídeo breu però molt allixonador ens informa de la fonda influència que va tenir la popularització dels tractors i de tota mena de màquines en els nostres camps.

La visita toca a la fi. Tot el que hem vist fins ara és un reflex fidel del passat més remot, però també del passat recent. Ara bé, l'última sala del MVR es refereix al present i projecta tot un seguit de preguntes sobre el futur. Les noves iniciatives miren d'acordar la productivitat amb el respecte pel medi ambient. És hora de plantejar-se qüestions decisives, molt importants, la resposta a les quals resulta inajornable: ¿què en fem, dels residus?, ¿com podem produir energia procurant que l'atmosfera i el sòl se'n ressentin com menys millor?, ¿com ens afecten les desglaciacions o les grans catàstrofes naturals?, el desequilibri camp-ciutat, a favor del primer, ¿quins efectes té?

El Museu de la Vida Rural s'interroga sobre tot això, i interroga, també, el visitant. No són preguntes fàcils. I, sovint, són preguntes que demanen un compromís ferm en la resposta. ■

